YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu toinen jaosto)

8 päivänä lokakuuta 2002 *

Yhdistetyissä asioissa T-185/00, T-216/00, T-299/00 ja T-300/00,

Métropole télévision SA (M6), kotipaikka Neuilly-sur-Seine (Ranska), edustajanaan asianajaja D. Théophile, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana asiassa T-185/00,

Antena 3 de Televisión, SA, kotipaikka Madrid (Espanja), edustajinaan asianajajat F. Pombo García, E. Garayar Gutiérrez ja R. Alonso Pérez-Villanueva, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana asiassa T-216/00,

Gestevisión Telecinco, SA, kotipaikka Madrid, edustajinaan asianajajat S. Muñoz Machado ja M. López-Contreras Gonzalez, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana asiassa T-299/00,

SIC — Sociedade Independente de Comunicação, SA, kotipaikka Linda-a-Velha (Portugali), edustajanaan asianajaja C. Botelho Moniz,

kantajana asiassa T-300/00,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska, espanja ja portugali.

joita tukevat

Deutsches SportFernsehen GmbH (DSF), kotipaikka Ismaning (Saksa), edustajanaan asianajaja K. Metzlaff, prosessiosoite Luxemburgissa,

väliintulijana asiassa T-299/00,

ja

Reti Televisive Italiane Spa (RTI), kotipaikka Rooma (Italia), edustajanaan asianajaja G. Amorelli, prosessiosoite Luxemburgissa,

väliintulijana asiassa T-300/00,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiassa T-185/00 asiamiehinään K. Wiedner ja B. Mongin, asioissa T-216/00 ja T-299/00 asiamiehinään K. Wiedner ja É. Gippini Fournier, avustajanaan asianajaja J. Rivas Andrés, ja asiassa T-300/00 asiamiehinään K. Wiedner ja M. França, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

jota tukevat

Union européenne de radio-télévision (UER), kotipaikka Grand-Saconnex (Sveitsi), edustajinaan asianajajat D. Waelbroeck ja M. Johnsson, prosessiosoite Luxemburgissa,

väliintulijana asioissa T-185/00, T-216/00, T-299/00 ja T-300/00

ja

Radiotelevisión Española (RTVE), kotipaikka Madrid, edustajanaan asianajaja J. Gutiérrez Gisbert, prosessiosoite Luxemburgissa,

väliintulijana asioissa T-216/00 ja T-299/00,

joissa kantajat vaativat EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan soveltamisesta 10 päivänä toukokuuta 2000 tehdyn komission päätöksen 2000/400/EY (IV/32.150 — Eurovisio) (EYVL 151, s. 18) kumoamista,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja R. M. Moura Ramos sekä tuomarit V. Tiili, J. Pirrung, P. Mengozzi ja A. W. H. Meij,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies B. Pastor,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä sekä 13. ja 14.3.2002 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Euroopan yleisradioliitto ja Eurovisio-järjestelmä

1 Euroopan yleisradioliitto (jäljempänä EBU) on vuonna 1950 perustettu voittoa tavoittelematon radio- ja televisioyhtiöiden toimialaliitto, jonka kotipaikka on Geneve (Sveitsi). EBUn tavoitteena on sen sääntöjen, sellaisina kuin ne ovat muutettuina 3.7.1992, 2 artiklan mukaan palvella jäsentensä etuja ohjelmia koskevissa kysymyksissä sekä oikeudellisissa, teknisissä ja muissa kysymyksissä ja erityisesti edistää radio- ja televisio-ohjelmien vaihtoa kaikin keinoin — esimerkiksi Eurovision ja Euroradion avulla — sekä edistää kaikkia muitakin yhteistyömuotoja sen jäsenten välillä ja muiden yleisradioyhtiöiden tai niiden ryhmittymien kanssa sekä avustaa sen varsinaisia jäseniä kaikenlaisissa neuvotteluissa tai neuvotella itse niiden pyynnöstä niiden lukuun.

2 Eurovisio on järjestelmä, jonka välityksellä EBUn varsinaisten jäsenten välinen ohjelmien vaihto pääasiallisesti tapahtuu. Tämän vuonna 1954 perustetun järjestelmän avulla toteutetaan olennainen osa EBUn tavoitteista. EBUn sääntöjen 3 artiklan 6 kohdassa, sellaisena kuin tämä kohta on 3.7.1992 laaditussa muodossaan, todetaan seuraavaa: "Eurovisio on EBUn järjestämä ja koordinoima televisio-ohjelmien vaihtojärjestelmä, joka perustuu jäsenten sitoumukseen tarjota toisilleen vastavuoroisesti — — niiden valtakunnallisella alueella järjestettyjä urheilu- ja kulttuuritapahtumia koskevia aineistojaan siltä osin kuin ne mahdollisesti kiinnostavat muita Eurovision jäseniä mahdollistaen näin sen, että jäsenet yhdessä tarjoavat kansallisille katsojakunnilleen korkealaatuista palvelua

näillä aloilla." Eurovision jäseniä ovat EBUn varsinaiset jäsenet sekä näiden jäsenten yhteenliittymät. Kaikki EBUn varsinaiset jäsenet voivat osallistua järjestelmään, jossa hankitaan yhteisesti kansainvälisten urheilutapahtumien Eurovisio-oikeuksiksi kutsuttuja televisiointioikeuksia ja jaetaan ne (ja niihin liittyvät kustannukset).

3 Yleisradioyhtiön on varsinaiseksi jäseneksi liittyäkseen täytettävä edellytykset, jotka koskevat erityisesti valtakunnallista peittoastetta sekä ohjelmistojen luonnetta ja rahoitusta (jäljempänä liittymisedellytykset).

4 EBUn ja Eurovision palvelut oli 1.3.1988 saakka varattu ainoastaan niiden omille jäsenille. Kun EBUn sääntöjä tarkistettiin vuonna 1988, niiden 3 artiklaan lisättiin kuitenkin uusi kohta (nykymuodossaan 7 kohta), jossa määrätään liitännäisjäsenten sekä muiden kuin EBUn jäsenten sopimukseen perustuvasta mahdollisuudesta osallistua Eurovision toimintaan.

Kantajat

5 Métropole télévision (jäljempänä M6) on Ranskan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, joka harjoittaa valtakunnallista televisiotoimintaa, jossa lähetykset välitetään maksutta maanpäällisillä taajuuksilla toimivan hertsikanavan, kaapelin tai satelliitin kautta.

6 M6 on vuoden 1987 jälkeen anonut kuusi kertaa EBUn jäsenyyttä. Sen hakemus on joka kerta hylätty sillä perusteella, ettei se täytä EBUn säännöissä määrättyjä liittymisedellytyksiä. EBUn viimeisimmän hylkäävän päätöksen jälkeen M6 kanteli 5.12.1997 komissiolle EBUn noudattamista M6:n vastaisista menettely-

tavoista ja erityisesti sen liittymishakemusten hylkäämisestä. Komissio hylkäsi kantelun 29.6.1999 tekemällään päätöksellä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi kyseisen hylkäävän päätöksen asiassa T-206/99, Métropole télévision vastaan komissio, 21.3.2001 antamallaan tuomiolla (Kok. 2001, s. II-1057) puutteellisten perustelujen ja komissiolle kanteluja tutkittaessa kuuluvien velvoitteiden laiminlyönnin johdosta.

7 M6 oli tällä välin tehnyt 6.3.2000 komissiolle uuden kantelun, jossa se vaati komissiota toteamaan, että EBUn liittymisedellytykset, sellaisina kuin ne olivat muutettuina vuonna 1998, olivat kilpailua rajoittavia eikä niille voitu myöntää poikkeuslupaa EY 81 artiklan 3 kohdan nojalla. Komissio hylkäsi tämän kantelun 12.9.2000 päivätyllä kirjeellä. Kantaja nosti kanteen, jossa se vaati tämän hylkäävän päätöksen kumoamista. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti kanteen tutkimatta asiassa T-354/00, M6 vastaan komissio, 25.10.2001 antamallaan määräyksellä (Kok. 2001, s. II-3177).

8 Antena 3 de Televisión, SA (jäljempänä Antena 3) on 7.6.1988 Espanjan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, jolle Espanjan toimivaltainen viranomainen on myöntänyt toimiluvan julkisen televisiotoiminnan välilliseen harjoittamiseen.

9 Antena 3 haki 27.3.1990 päivätyllä hakemuksella jäsenyyttä EBUssa. EBUn hallituksen päätös, jolla hylättiin Antena 3:n hakemus, annettiin tälle tiedoksi 3.6.1991 päivätyllä kirjeellä.

10 Gestevisión Telecinco, SA (jäljempänä Telecinco) on Espanjan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, joka hoitaa valtakunnallista, maanpäällisillä taajuuksilla toimivaa televisiokanavaa, jonka lähetykset välitetään maksutta. Tämä yritys on yksi kolmesta yksityisestä toimijasta, joille Espanjan viranomaiset myönsivät vuonna 1989 Espanjan oikeusjärjestyksen mukaisesti kymmenen vuoden toimiluvan julkisen televisiotoiminnan välilliseen harjoittamiseen. Telecincon toimiluvan voimassaoloa on jatkettu uudella kymmenen vuoden jaksolla.

11 SIC — Sociedade Independente de Comunicação, SA (jäljempänä SIC) on Portugalin oikeuden mukaan perustettu yhtiö, jonka toimialaan kuuluu televisiotoiminnan harjoittaminen ja joka on lokakuusta 1992 lähtien vastannut erään Portugalin tärkeimmän maksuttoman valtakunnallisen televisiokanavan toiminnasta.

Asian tausta

12 Komissio tutki Screensport-nimisen yhtiön 17.12.1987 tekemän kantelun johdosta urheilutapahtumien televisiointioikeuksien yhteistä ostamista ja näiden oikeuksien jakamista koskevaa Eurovisio-järjestelmää ohjaavien sääntöjen soveltuvuutta yhteen EY 81 artiklan kanssa. Kantelu koski erityisesti sitä, että EBU ja sen jäsenet kieltäytyivät myöntämästä urheilutapahtumia koskevia alilisenssejä. Komissio lähetti EBUlle 12.12.1988 väitetiedoksiannon, joka koski niitä sääntöjä, joita Eurovisio-järjestelmässä sovellettiin hankittaessa ja käytettäessä urheilutapahtumien televisiointioikeuksia, jotka ovat yleensä yksinoikeuksia. Komissio ilmoitti olevansa valmis myöntämään edellä mainituille säännöille poikkeusluvan sillä edellytyksellä, että niissä asetettava velvollisuus myöntää alilisenssejä muille kuin jäsenille kattaa merkittävän osan kyseessä olevista televisiointioikeuksista ja että alilisenssiin liittyvät ehdot ovat kohtuullisia.

13 EBU ilmoitti 3.4.1989 komissiolle ne sääntöjensä määräykset ja muut säännöt, jotka koskivat urheilutapahtumien televisiointioikeuksien hankkimista, Eurovisio-järjestelmään liittyvää urheiluohjelmien vaihtoa ja kolmansien sopimukseen perustuvaa mahdollisuutta saada televisiointioikeudet näihin lähetyksiin, saadakseen puuttumattomuustodistuksen, tai mikäli sitä ei anneta, EY 81 artiklan 3 kohdan mukaisen poikkeusluvan.

14 Sen jälkeen kun EBU oli muuttanut sääntöjä siten, että kyseessä oleviin lähetyksiin oli mahdollista saada alilisenssejä ("EBUun kuulumattomien toimijoiden

lähetysmahdollisuuksia koskeva vuoden 1993 järjestely", jäljempänä alilisenssijärjestely), komissio teki 11.6.1993 ETY:n perustamissopimuksen [81] artiklan soveltamisesta päätöksen 93/403/ETY (IV/32.150 — EBU/Eurovisio-järjestelmä) (EYVL L 179, s. 23), jolla se myönsi poikkeusluvan edellä mainitun artiklan 3 kohdan nojalla. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi tämän päätöksen yhdistetyissä asioissa T-528/93, T-542/93, T-543/93 ja T-546/93, Métropole télévision ym. vastaan komissio, 11.7.1996 antamallaan tuomiolla (Kok. 1996, s. II-649).

15 Tämän jälkeen EBU komission vaatimuksesta hyväksyi ja toimitti komissiolle 26.3.1999 säännöt, jotka koskevat mahdollisuutta käyttää Eurovision lähetysoikeuksia maksutelevisiokanavilla ("vuoden 1999 säännöt alilisenssien myöntämisestä Eurovisio-oikeuksien käyttämiseen maksutelevisiokanavilla, hyväksytty 26.3.1999"; jäljempänä alilisenssisäännöt).

16 Komissio teki 10.5.2000 päätöksen 2000/400/EY EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan soveltamisesta (Asia nro IV/32.150 — Eurovisio) (EYVL L 151, s. 18; jäljempänä riidanalainen päätös), jolla komissio myönsi uuden poikkeusluvan edellä mainitun artiklan 3 kohdan nojalla.

17 Komission riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa vahvistetaan, että muun muassa EY 81 artiklan 3 kohdan nojalla EY 81 artiklan 1 kohdan määräyksiä ei sovelleta 26.2.1993—31.12.2005 ilmoitettuihin sopimuksiin, jotka on tehty seuraavista aihepiireistä:

a) urheilulähetysten televisiointioikeuksien yhteisestä hankinnasta,

b) yhteisesti hankittujen urheilulähetysten televisiointioikeuksien jakamisesta,

c) urheilulähetysten signaalin vaihdosta,

d) alilisenssijärjestelystä,

e) alilisenssisäännöistä.

18 Alilisenssijärjestely ja alilisenssisäännöt muodostavat yhdessä järjestelyn, joka koskee Eurovisio-oikeuksien myöntämistä kolmansille (jäljempänä järjestely Eurovisio-oikeuksien myöntämisestä kolmansille taikka Eurovisio-oikeuksien myöntämistä kolmansille koskeva järjestely).

19 Riidanalaisessa päätöksessä todetaan alilisenssijärjestelyn osalta seuraavaa:

" — — EBU ja sen jäsenet aikovat myöntää EBUun kuulumattomille toimijoille laajat oikeudet käyttää Eurovision urheiluohjelmia, joiden televisiointioikeudet EBU on yhteisten neuvottelujen avulla hankkinut yksinoikeudella. [Tässä] järjestelyssä kolmansille myönnetään oikeus lähettää yhdessä hankittujen Eurovision urheilulähetysoikeuksien perusteella suoria ja nauhoitettuja lähetyksiä. EBUun kuulumattomilla toimijoilla on merkittävä mahdollisuus hyödyntää käyttämättömiä oikeuksia eli mahdollisuuksia sellaisten urheilutapahtumien lähettämiseen, joita EBUn jäsen ei lähetä lainkaan tai joista lähetetään vain osa. EBU (monikansallisten kanavien osalta) tai kyseisessä maassa toimiva yksi tai useampi jäsen (kansallisten kanavien osalta) voivat neuvotella vapaasti käyttöoikeuksiin sovellettavista ehdoista EBUun kuulumattoman toimijan kanssa. — — " (Riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 28 perustelukappale.)

20 Riidanalaisessa päätöksessä mainitaan alilisenssisääntöjen osalta, että EBUun kuulumattomalla toimijalla on mahdollisuus ostaa televisiointioikeudet lähettääkseen maksutelevisiokanavallaan samoja tai vastaavia kilpailuja kuin Eurovision jäsenet esittävät omilla maksutelevisiokanavillaan. EBUun kuulumattomalta toimijalta perittävän maksun on vastattava oikeudenmukaisella tavalla ehtoja, joilla Eurovision jäsen on saanut oikeudet (riidanalaisen päätöksen liitteessä II oleva iii kohta).

21 Riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa säädettyyn poikkeukseen liittyy yksi ehto ja yksi velvoite. Ehdon mukaan EBUn ja sen jäsenten on hankittava yhdessä urheilutapahtumien televisiointioikeudet ainoastaan sellaisin sopimuksin, jotka mahdollistavat EBUlle ja sen jäsenille oikeuksien myöntämisen kolmansille alilisenssijärjestelyn ja alilisenssisääntöjen mukaisesti tai EBUun kuulumattoman toimijan kannalta edullisemmin ehdoin, jos EBU hyväksyy tämän. EBUn on sille asetetun velvoitteen mukaan ilmoitettava komissiolle kaikista muutoksista ja lisäyksistä alilisenssijärjestelyyn ja alilisenssisääntöihin sekä kaikista välimiesmenettelyistä, jotka koskevat tätä järjestelyä ja näitä sääntöjä (riidanalaisen päätöksen 2 artikla).

Asian käsittelyn vaiheet ja asianosaisten vaatimukset

22 M6, Antena 3, SIC ja Telecinco nostivat kanteensa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 13.7., 21.8., 18.9. ja 19.9.2000 toimittamillaan kannekirjelmillä.

23 EBU ja Radiotelevisión Española (jäljempänä RTVE) pyysivät ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 5.1., 17.1. ja 26.1.2001 toimittamissaan väliintulohakemuksissa saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen vastaajan vaa-

timuksia, EBU asioissa T-185/00, T-216/00, T-299/00 ja T-300/00 sekä RTVE asioissa T-216/00 ja T-299/00. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen neljännen jaoston puheenjohtaja hyväksyi väliintulohakemukset 7.2., 29.3. ja 7.5.2001 antamillaan määräyksillä.

24 SIC pyysi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 22.2.2001 toimittamallaan kirjeellä kannekirjelmän eräiden osien käsittelemistä luottamuksellisina. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi tämän vaatimuksen neljännen jaoston puheenjohtajan 30.4.2001 antamalla määräyksellä.

25 DSF Deutsches SportFernsehen GmbH (jäljempänä DSF) ja Reti Televisive Italiane Spa (jäljempänä RTI) toimittivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 7.3. ja 13.3.2001 väliintulohakemukset, joissa ne pyysivät saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen kantajan vaatimuksia, DSF asiassa T-299/00 ja RTI asiassa T-300/00. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen neljännen jaoston puheenjohtaja hyväksyi väliintulohakemukset 7.5. ja 7.6.2001 antamillaan määräyksillä.

26 Esittelevä tuomari siirtyi tuomioistuimen toiseen jaostoon sen johdosta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jaostojen kokoonpanoja muutettiin 20.9.2001 lukien, minkä vuoksi nyt käsiteltävänä olevat asiat osoitettiin tämän jaoston käsiteltäväksi.

27 Asiat siirrettiin viiden tuomarin kokoonpanossa toimivan jaoston käsiteltäviksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 20.2.2002 tekemällä päätöksellä.

28 Toisen laajennetun jaoston puheenjohtajan 25.2.2002 antamalla määräyksellä kyseessä olevat neljä asiaa yhdistettiin suullista käsittelyä ja tuomion antamista varten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 50 artiklan nojalla.

29 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu toinen jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn. Prosessinjohtotoimena se kehotti asianosaisia esittämään eräitä asiakirjoja ja vastaamaan kirjallisesti eräisiin kysymyksiin.

30 Asianosaisten ja väliintulijoiden lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 13. ja 14.3.2001 pidetyssä istunnossa.

31 Asiassa T-185/00 M6 vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut

— velvoittaa EBUn korvaamaan väliintulosta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

32 Asiassa T-216/00 Antena 3 vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— velvoittaa komission liittämään jutun asiakirja-aineistoon useita eri asiakirjoja

— kumoaa riidanalaisen päätöksen

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut

— velvoittaa väliintulijat korvaamaan väliintuloistaan aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

33 Asiassa T-299/00 Telecinco vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

34 Asiassa T-300/00 SIC vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— velvoittaa komission esittämään eräitä asiakirjoja

— kumoaa riidanalaisen päätöksen

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut

— velvoittaa EBUn korvaamaan väliintulosta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

35 Komissio vaatii kyseessä olevissa neljässä yhdistetyssä asiassa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteet

— velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

36 Asiassa T-299/00 Telecincon vaatimuksia tukevana väliintulijana oleva DSF vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumoaa riidanalaisen päätöksen.

37 Asiassa T-300/00 SIC:n vaatimuksia tukevana väliintulijana oleva RTI vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut, väliintulijan oikeudenkäyntikulut mukaan lukien.

38 Kyseessä olevissa neljässä asiassa komission vaatimuksia tukevana väliintulijana oleva EBU vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteet

— velvoittaa kantajat korvaamaan sen väliintulosta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

39 Asioissa T-216/00 ja T-299/00 komission vaatimuksia tukevana väliintulijana oleva RTVE vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteet

— velvoittaa kantajat korvaamaan sen väliintulosta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

Alustavat toteamukset

40 Kantajat vetoavat kanteittensa tueksi yhteensä seitsemään kanneperusteeseen. Ensimmäinen kanneperuste, johon on vedottu näissä neljässä asiassa, koskee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antamien tuomioiden täytäntöönpanovelvollisuuden laiminlyöntiä. Toinen kanneperuste, joka on esitetty asioissa T-216/00 ja T-300/00, koskee tosiseikkoja koskevaa virhettä ja perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä. Kolmas kanneperuste, joka on esitetty kaikissa asioissa,

koskee EY 81 artiklan 1 kohdan virheellistä soveltamista. Neljäs kanneperuste, joka on esitetty näissä neljässä asiassa, koskee EY 81 artiklan 3 kohdan rikkomista. Viides kanneperuste, joka on esitetty kaikissa asioissa, nojaa riidanalaisen päätöksen aineelliseen ja ajalliseen soveltamiseen liittyviin oikeudellisiin virheisiin. Kuudes kanneperuste, joka on esitetty asiassa T-216/00, koskee hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista. Lopulta seitsemäs kanneperuste, joka on esitetty kaikissa asioissa, koskee harkintavallan väärinkäyttöä.

41 On syytä tutkia ensin neljättä kanneperustetta, joka on esitetty näissä neljässä tapauksessa ja joka koskee EY 81 artiklan 3 kohdan rikkomista.

42 Tällä kanneperusteella kantajat väittävät, että Eurovisio-järjestelmä ei täytä mitään EY 81 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuista poikkeusluvan edellytyksistä, etenkään sitä edellytystä, ettei anneta mahdollisuutta poistaa kilpailua merkittävältä osalta kyseessä olevia tuotteita. Tältä osin on muotoiltava uudelleen M6:n esittämät argumentit, jotka koskevat alilisenssijärjestelyn syrjivää luonnetta ja tämän syrjinnän välttämättömyyttä, sillä nämä M6:n argumentit kohdistuvat pääasiassa siihen, että alilisenssijärjestely ei anna muille kanaville kuin jäsenille mitään takuita mahdollisuudesta käyttää EBUn hankkimia lähetysoikeuksia, mikä sen vuoksi johtaa televisiolähetysoikeuksien markkinoiden jakamiseen ja sen seurauksena kilpailun poistamiseen näillä markkinoilla.

Neljäs kanneperuste, joka koskee EY 81 artiklan 3 kohdan rikkomista sen edellytyksen osalta, ettei anneta mahdollisuutta poistaa kilpailua merkittävältä osalta kysymyksessä olevia tuotteita

Asianosaisten lausumat

43 Kantajat arvostelevat komissiota siitä, että se on nyt kyseessä olevassa tapauksessa soveltanut virheellisesti EY 81 artiklan 3 kohdan b alakohtaa pääasiassa kahdesta syystä.

44 Ensinnäkään komissio ei kantajien mukaan ole määritellyt täsmällisesti kysymyksessä olevia tuotemarkkinoita eikä maantieteellisiä markkinoita. Ilman merkityksellisten markkinoiden määritelmää komission päätelmältä, jonka mukaan ilmoitetut sopimukset eivät anna poikkeusluvan saaneille yrityksille mahdollisuutta poistaa kilpailua merkittävältä osalta kysymyksessä olevia tuotteita, puuttuu täysin viitekehys. Jos ei ole ensin olemassa määritelmää, on mahdotonta ratkaista, täyttävätkö Eurovisio-oikeuksien myöntämistä kolmansille koskevan järjestelyn tarjoamat takuut EY 81 artiklan 3 kohdan b alakohdassa tarkoitetun edellytyksen.

45 Lisäksi siltä osin kuin riidanalaisessa päätöksessä myönnetään, että suuret kansainväliset urheilutapahtumat, kuten olympialaiset tai tärkeimmät jalkapallon mestaruuskilpailut muodostavat itsenäiset markkinat, komission olisi kantajien mukaan pitänyt katsoa, että Eurovisio-järjestelmä poistaa kaiken kilpailun näillä markkinoilla.

46 Toiseksi niiden takuiden osalta, jotka järjestely Eurovisio-oikeuksien myöntämisestä kolmansille tarjoaa ja jotka riidanalaisen päätöksen mukaan mahdollistavat sen, että kilpailun poistaminen markkinoilta estyy, kantajat katsovat, että jos komissio olisi analysoinut tuotemarkkinoita oikein, se olisi todennut, ettei järjestely Eurovisio-oikeuksien myöntämisestä kolmansille voinut estää sitä, että yleiskanavat kuten kantajat poistetaan kilpailusta. Ensinnäkin tuolla järjestelyllä annetaan todellisuudessa oikeus ainoastaan nauhoitettujen urheilulähetysten lähettämiseen, ja toiseksi järjestely ei todellisuudessa toimi sellaisten yleiskanavien osalta, jotka kantajien tavoin kilpailevat EBUn jäsenten kanssa.

47 Komissio — EBUn tukemana — toteaa, että se vakiintuneen käytäntönsä mukaan jättää merkityksellisten tuotemarkkinoiden tai maantieteellisten markkinoiden määritelmän avoimeksi silloin, kun markkinoiden suppeimman mahdollisen määritelmän perusteella ei esiinny mitään kilpailua rajoittavia ongelmia.

48 Komissio katsoo nyt käsillä olevassa tapauksessa olevan selvää, että ilmoitetut sopimukset vaikuttavat jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (riidanalaisen päätöksen 81 perustelukappale) ja että ne rajoittavat kilpailua (riidanalaisen päätöksen 71 perustelukappale). Komissio, joka ottaa perustaksi tuotemarkkinoiden suppeimman määritelmän kuten kesäolympialaisten kaltaisten erityisten urheilutapahtumien lähetysoikeuksien hankkimisen markkinat, kuitenkin katsoo, että kun otetaan huomioon markkinarakenne ja kaikki säännöt, jotka koskevat alilisenssien myöntämistä Eurovision urheiluohjelmiin EBUun kuulumattomille yleisradioyhtiöille, ilmoitetut sopimukset eivät aiheuta kilpailua rajoittavia ongelmia.

49 Komissio katsoo, että kun otetaan huomioon markkinoiden suppein mahdollinen määritelmä, ilmoitettujen sopimusten rajoittavat vaikutukset on poistettu sopimusten muuttamisella ja komission asettamilla ehdoilla (jotka liittyvät järjestelyyn Eurovisio-oikeuksien myöntämisestä kolmansille). Näin ollen ei ole ollut välttämätöntä määritellä täsmällisemmin merkityksellisiä markkinoita.

50 Eurovisio-oikeuksien myöntämistä kolmansille koskevan järjestelyn osalta komissio — EBUn ja RTVEn tukemana — korostaa, että tähän järjestelyyn tehtyjen muutosten jälkeen sellaiset suorien lähetysten lähetysoikeudet, joita EBUn jäsenet eivät käytä, annetaan niiden kilpailijoiden käyttöön. Myös komission määräämää oikeutta käyttää nauhoitettujen lähetysten lähetysoikeuksia on laajennettu huomattavasti. Tämä järjestely toimii käytännössä ja useat EBUn jäsenten kilpailijat ovat käyttäneet sitä hyväkseen niin suorien kuin nauhoitettujenkin lähetysten osalta, samoin kuin lyhennelmien lähettämisen osalta. Lyhyesti sanottuna tämän järjestelyn ansiosta ei ole mahdollista poistaa kilpailua markkinoiden merkittävältä osalta, ei vaikka markkinoiden määritelmäksi otetaan niin suppea määritelmä kuin kesäolympialaisten lähetysoikeuksien markkinat.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

51 Asianosaisten esittämien väitteiden johdosta on syytä ensiksi selostaa riidanalaisen päätöksen sisältöä ilmoitettujen sopimusten kannalta merkityksellisten

markkinoiden määritelmän osalta. Riidanalaisen päätöksen 38—49 perustelukappaleessa todetaan tältä osin seuraavaa:

"4.1 Tuotemarkkinat

EBU katsoo, että merkitykselliset markkinat ovat kaikkien urheilulajien tärkeiden urheilutapahtumien televisiointioikeuksien hankkimisen markkinat riippumatta siitä, onko kyse kansallisesta vai kansainvälisestä tapahtumasta. EBU tekee tarjouksia ainoastaan yleiseurooppalaista mielenkiintoa herättävistä urheilutapahtumista.

Komissio on yhtä mieltä EBUn kanssa siitä, että urheiluohjelmilla on erityispiirteensä; niiden avulla saavutetaan korkeita katsojalukuja ja tunnistettavissa oleva kohdeyleisö, johon eräät suuret mainostajat erityisesti tähtäävät.

Vastoin EBUn näkemystä urheiluohjelmien viehätys ja näin ollen televisiointioikeuksista käytävän kilpailun tiukkuus vaihtelee urheilulajin ja urheilutapahtuman mukaan. Massaurheilulajit kuten jalkapallo, tennis tai moottoriurheilu kiinnostavat yleensä suurta yleisöä, vaikka suosituimmat lajit vaihtelevatkin maittain. Harvinaisempien urheilulajien katsojaluvut jäävät sitä vastoin varsin alhaisiksi. Kansainväliset urheilutapahtumat kiinnostavat yleisöä yleensä enemmän kuin kansalliset tapahtumat edellyttäen, että katsojan kotimaata edustava joukkue tai maan mestari osallistuu tapahtumaan. Sen sijaan kansainväliset tapahtumat, joihin ei osallistu kotimaata edustavaa joukkuetta tai urheilijaa, eivät yleensä herätä suurta kiinnostusta. Televisiomarkkinoiden kasvaneen kil-

pailun myötä urheilutapahtumien televisiointioikeuksien hinnat ovat nousseet huomattavasti viimeisen kymmenen vuoden aikana — — . Tämä koskee erityisesti merkittäviä kansainvälisiä urheilutapahtumia, kuten jalkapallon maailmanmestaruuskilpailuja tai olympialaisia.

Katsojien mieltymykset määrittävät ohjelman arvon mainostajille ja maksutelevisiotoiminnan harjoittajille. — — Jos kuitenkin todetaan, että urheilulähetykset saavuttavat saman- tai vastaavansuuruisen yleisön riippumatta siitä, kilpailevatko ne samanaikaisesti lähetettyjen urheilutapahtumien kanssa, tämä on selkeä osoitus siitä, että tällaiset tapahtumat voivat ratkaista tilaajien tai mainostajien valinnan tietyn lähetystoiminnan harjoittajan hyväksi.

Tiedot merkittävimpien urheilutapahtumien katsojakäyttäytymisestä osoittavat, että ainakin joidenkin analysoitujen urheilutapahtumien kohdalla — kuten kesä- ja talviolympialaiset, Wimbledonin loppuottelut ja jalkapallon maailmanmestaruuskilpailut — katsojakäyttäytymiseen ei näytä vaikuttaneen se, että samanaikaisesti tai lähes samanaikaisesti lähetettiin muita suuria urheilutapahtumia. Tärkeimpien urheilutapahtumien katsojaluvut eivät näytä juurikaan riippuvan siitä, mitä muita suuria urheilutapahtumia lähetetään samoihin aikoihin. Näin ollen tällaisten urheilutapahtumien tarjonta voisi vaikuttaa tilaajiin tai mainostajiin siinä määrin, että yleisradioyhtiöt olisivat taipuvaisia maksamaan niistä huomattavasti korkeampia hintoja.

Komission tutkimukset osoittavat, että EBUn ehdottama markkinoiden määritelmä on liian laaja ja on erittäin todennäköistä, että suurten ja pääosin kansainvälisten urheilutapahtumien televisiointioikeuksilla on erilliset markkinansa.

Käsiteltävänä olevan asian tarkastelemiseksi ei kuitenkaan ole tarpeen määritellä merkityksellisiä tuotemarkkinoita täsmällisesti. Kun otetaan huomioon nykyinen markkinarakenne ja alilisenssisäännöt Eurovision urheiluohjelmaoikeuksien myöntämisestä EBUun kuulumattomille toimijoille, nämä sopimukset eivät aiheuta kilpailuongelmia, vaikka kyse olisi yksittäisten urheilutapahtumien kuten kesäolympialaisten televisiointioikeuksien hankkimisen markkinoista.

— —

4.2 Maantieteelliset markkinat

Eräät urheilutapahtumien televisiointioikeudet hankitaan yksinoikeudella ja ohjelmansiirtotekniikasta riippumatta koko Euroopan alueelle, jossa ne myydään edelleen maittain, toiset oikeudet hankitaan taas maakohtaisesti. Kaikkia eurooppalaisia katsojia kiinnostavien suurten urheilutapahtumien (kuten olympialaisten) televisiointioikeudet kuuluvat yleensä ensiksi mainittuun eurooppanlaajuisten lisenssien ryhmään.

— — katsojien mieltymykset voivat vaihdella huomattavasti maittain urheilulajin ja urheilutapahtumaan tyypin perusteella ja myös televisiointioikeuksia koskevat kilpailuolosuhteet voivat vaihdella vastaavasti. Lisenssityyppi ei vaikuta tähän.

Tuotantoketjun loppupään osalta tässä käsiteltävään ilmoitukseen liittyvien maksuttomien ja maksullisten kanavien markkinoita olisi pidettävä yleensä

kansallisina tai yhdelle kielialueelle rajoittuvina kielellisistä, kulttuurillisista, lisensseihin ja tekijänoikeuksiin liittyvistä syistä.

Tässä tapauksessa ei kuitenkaan ole tarpeen määritellä merkityksellisiä maantieteellisiä markkinoita täsmällisesti. Kun otetaan huomioon nykyinen markkinarakenne ja alilisenssisäännöt, joiden perusteella EBUun kuulumattomille toimijoille myönnetään oikeudet Eurovision urheiluohjelmiin, sopimukset eivät aiheuta kilpailuongelmia urheilulähetysoikeuksien hankkimiseen kansallisilla markkinoilla eivätkä tuotantoketjun loppupäässä maksuttoman ja maksullisen televisiotoiminnan markkinoilla."

52 Riidanalaisen päätöksen ja etenkin sen edellä lainattujen kohtien perusteella komission näkemys merkityksellisten markkinoiden määritelmästä voidaan tiivistää seuraavasti: Eurovisio-järjestelmä vaikuttaa kaksiin erillisiin markkinoihin, yhtäältä televisiointioikeuksien hankkimisen markkinoihin, joilla EBU kilpailee muiden suurten eurooppalaisten viestintäalan ryhmittymien kanssa (tuotantoketjun alkupään markkinat), ja toisaalta ostettujen urheiluohjelmien lähetysten markkinoihin, joilla EBUn jäsenet kilpailevat kussakin maassa tai kullakin yhtenäisellä kielialueella muiden televisiokanavien, enimmäkseen kansallisten televisiokanavien kanssa.

53 Tuotantoketjun alkupään markkinoiden osalta komissio myöntää, että "on erittäin todennäköistä" (englanninkielisen tekstin mukaan, joka on ainoa todistusvoimainen teksti: "there is a strong likelihood"), että eräiden sellaisten suurten kansainvälisten urheilutapahtumien televisiointioikeuksien hankkimisella, jotka hankitaan yleensä koko Euroopan alueelle, on erilliset markkinansa. Vaikka komissio ei sitä nimenomaisesti toteakaan tuotemarkkinoiden määritelmän osalta, käy komission analyysistä tuotantoketjun loppupään markkinoiden osalta kuitenkin ilmi, että kun otetaan huomioon katsojien mieltymykset ja niiden vaikutukset siihen arvoon, joka ohjelmilla on mainostajille ja maksutelevisiotoiminnan harjoittajille, on olemassa erityiset markkinat suurten urheilutapahtumien lähetyksille. Nämä markkinat, jotka komission mukaan jakautuvat edelleen maksuttoman ja maksullisen televisiotoiminnan markkinoihin, rajoittuvat yleensä kansalliseen alueeseen tai yhteen yhtenäiseen kielialueeseen.

54 Komissio on kuitenkin katsonut, ettei ollut tarpeen määritellä täsmällisesti Eurovisio-järjestelmän kannalta merkityksellisiä tuotemarkkinoita tai maantieteellisiä markkinoita, koska vaikka lähtökohdaksi otetaan markkinoiden suppein mahdollinen määritelmä eli erityisten urheilutapahtumien kuten olympialaisten lähetysoikeuksien hankkimisen markkinat, komissio katsoo, että Eurovisio-järjestelmä — kun otetaan huomioon markkinarakenne ja järjestely Eurovisio-oikeuksien myöntämisestä kolmansille — ei aiheuta kilpailuongelmia.

55 Komissio toteaa edelleen riidanalaisen päätöksen 100—103 perustelukappaleessa sen osalta, että oikeuksien yhteisellä hankinnalla ei poisteta kilpailua merkittävältä osalta kysymyksessä olevia tuotteita, että vaikka viestintäyritysten ja -välittäjien EBUlle aiheuttama kilpailu kasvaa koko ajan, "komissio oli kuitenkin huolissaan siitä, että osa yhteisesti hankituista oikeuksista koskee esimerkiksi olympialaisten kaltaisia urheilutapahtumia, joilla on erityistä kaupallista ja yleistä merkitystä, jotka voivat muodostaa erilliset markkinat ja joihin Eurovision jäsenillä on yksinoikeus". Komissio jatkaa:

"Näiden huolien poistamiseksi EBU on muuttanut ilmoitettuja sopimuksia siten, että ne sisältävät alilisenssejä koskevat säännöt, jotka varmistavat, että myös muut kuin EBUn jäsenet saavat hyödyntää Eurovision urheiluoikeuksia kattavasti. Tämä tasapainottaa urheilutapahtumien oikeuksien yhteisen hankinnan rajoittavia vaikutuksia. Säännöt antavat myös muille kuin jäsenille kattavat käyttöoikeudet suoriin ja nauhoitettuihin lähetyksiin kohtuullisin ehdoin."

56 Lisäksi komissio toteaa riidanalaisen päätöksen 104 perustelukappaleessa, että ne rajoitukset, jotka seuraavat Eurovisio-oikeuksien jakamisesta samasta yleisöstä kilpailevien EBUn jäsenten kesken, eivät poista kilpailua "nykyisen markkinarakenteen vuoksi, koska muutkin kuin EBUn jäsenet voivat osallistua urheilutapahtumien lähettämiseen EBUn — — alilisenssijärjestelyjen mukaisesti".

57 Riidanalaisesta päätöksestä käy siis ilmi, että vaikka komissio ei ole katsonut olevan tarpeen määritellä täsmällisesti merkityksellisiä tuotemarkkinoita, se on kuitenkin — todetakseen, täyttääkö Eurovisio-järjestelmä EY 81 artiklan 3 kohdassa määrätyt poikkeusluvan edellytykset — lähtenyt olettamuksesta, että on olemassa markkinat, jotka käsittävät ainoastaan eräät suuret kansainväliset urheilutapahtumat, kuten olympialaiset. Näin ollen on todettava, että täsmällisen määritelmän puuttuminen ei ole nyt esillä olevassa tapauksessa vaikuttanut komission analyysiin siitä, täyttääkö Eurovisio-järjestelmä EY 81 artiklan 3 kohdan b alakohdassa määrätyn poikkeusluvan edellytyksen, ja sen vuoksi tätä osaa kantajien väitteistä on pidettävä tehottomana.

58 Tämän jälkeen on tutkittava sitä, onko — ja tarvittaessa missä määrin — vastaaja tehnyt ilmeisen arviointivirheen soveltaessaan kyseistä poikkeusluvan edellytystä, kun se on todennut, että järjestely Eurovisio-oikeuksien myöntämisestä kolmansille pystyi jopa erityisistä kansainvälisistä urheilutapahtumista muodostuvilla markkinoilla kompensoimaan kilpailua rajoittavia vaikutuksia kolmansien suhteen ja siten estämään sen, että kilpailua poistetaan näiden vahingoksi.

59 Ennen kuin arvioidaan tätä järjestelyä, on syytä ensin selostaa merkityksellisten markkinoiden rakennetta ja Eurovisio-järjestelmän aiheuttamia kilpailunrajoituksia.

60 Riidanalaisesta päätöksestä käy markkinoiden rakenteen osalta ilmi muun muassa se, että urheilutapahtumien televisiointioikeudet myönnetään yleensä tietylle alueelle ja tavallisesti yksinoikeudella. Televisioyhtiöt pitävät yksinoikeutta tarpeellisena, jotta ne voivat varmistaa tietyn urheiluohjelman arvon niiden katsojalukujen ja mainostulojen suhteen, joita sillä voidaan saavuttaa (riidanalaisen päätöksen 51 perustelukappale).

61 Televisiointioikeudet omistaa yleensä urheilutapahtuman järjestäjä, joka voi säädellä pääsyä niihin tiloihin, joissa tapahtuma järjestetään. Säädelläkseen tapahtuman televisiointia ja varmistaakseen yksinoikeuden tapahtuman järjestäjä antaa vain yhdelle televisioyhtiölle tai enintään muutamille yhtiöille luvan televisiosignaalin lähettämiseen. Järjestäjän kanssa tehdyn sopimuksen perusteella ne eivät saa antaa signaaliaan sellaisen kolmannen käyttöön, joka ei ole hankkinut asianmukaisia oikeuksia (riidanalaisen päätöksen 52 perustelukappale).

62 Komissio toteaa, että EBU on menettänyt huomattavasti markkina-asemaansa merkityksellisillä markkinoilla viimeisen kymmenen vuoden aikana. Eräiden urheilutapahtumien televisioinnin yksinoikeuksien hankkimisen osalta EBUn kanssa kilpailevat suuret eurooppalaiset viestintäalan ryhmittymät ja kansainväliset ohjelmien välittäjät. EBU on viime vuosien aikana menettänyt huomattavan määrän merkittävien urheilutapahtumien oikeuksia kilpailijoiden esittämien korkeampien tarjousten vuoksi (riidanalaisen päätöksen 54 ja 55 perustelukappale). EBUlla on kuitenkin vielä vahva markkina-asema sellaisten eurooppalaisia katsojia kiinnostavien suurten kansainvälisten urheilutapahtumien oikeuksien hankkimisessa, joiden haltijoiden mielestä on tärkeää, että tapahtumat lähetetään maksuttomilla kanavilla. Lisäksi EBUlla on edelleen ainutlaatuinen keskitetyn järjestön asema, joka varmistaa järjestäjille laajimman mahdollisen yleisön Euroopassa. On erityisen merkittävää, että olympialaisten Euroopan televisiointioikeudet on aina myyty EBUlle (riidanalaisen päätöksen 55—57 perustelukappale).

63 Kuten riidanalaisesta päätöksestä (71—80 perustelukappale) käy ilmi, Eurovisio-järjestelmällä on kahdenlaisia kilpailua rajoittavia vaikutuksia. Ensinnäkin urheilutapahtumien televisiointioikeuksien hankkiminen yhdessä, niiden jakaminen ja signaalin vaihto rajoittaa kilpailua tai jopa poistaa sen EBUn jäsenten välillä, jotka ovat kilpailijoita sekä tuotantoketjun alkupään markkinoilla, eli lähetysoikeuksien hankkimisessa, että tuotantoketjun loppupään markkinoilla, eli urheilutapahtumien televisiolähetysten markkinoilla. Toiseksi tämä järjes-

telmä aiheuttaa kilpailunrajoituksia suhteessa kolmansiin, koska — kuten riidanalaisen päätöksen 75 perustelukappaleesta käy ilmi — nämä oikeudet myydään yleensä yksinoikeudella, minkä vuoksi muilla kuin EBUn jäsenillä ei periaatteessa olisi oikeutta käyttää niitä.

64 Vaikka onkin totta, että tietyn tapahtuman televisiolähetysoikeuksien ostaminen ei itsessään ole sellainen kilpailunrajoitus, joka kuuluisi EY 81 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, ja se voi olla perusteltavissa kyseessä olevan tuotteen ja markkinoiden erityispiirteiden johdosta, näiden oikeuksien käyttö erityisessä oikeudellisessa ja taloudellisessa asiayhteydessä voi kuitenkin aiheuttaa tällaisen rajoituksen (ks. vastaavasti asia 262/81, Coditel ym., tuomio 6.10.1982, Kok. 1982, s. 3381, Kok. Ep. VI, s. 527, 15—17 kohta).

65 Tämän mukaisesti komissio toteaa riidanalaisen päätöksen 45 perustelukappaleessa, että "tiettyjen merkittävimpien urheilutapahtumien televisiointioikeuksien hankkiminen yksinoikeudella vaikuttaa huomattavasti tuotantoketjun loppupään — — televisiotoiminnan markkinoihin, joilla urheilutapahtumat lähetetään".

66 Lisäksi asiaan liittyvistä asiakirjoista ja asianosaisten lausumista käy ilmi, että suuren kansainvälisen urheilutapahtuman, kuten olympialaisten tai jalkapallon maailmanmestaruuskilpailujen, lähetysoikeuksien hankkiminen väistämättä vaikuttaa huomattavasti sponsorointi- ja mainosmarkkinoihin, jotka ovat maksuttomien televisiokanavien päätulonlähde, sillä nuo ohjelmat keräävät hyvin paljon katsojia.

67 On myös huomattava, että — kuten SIC on korostanut — Eurovisiojärjestelmän kilpailua rajoittavia vaikutuksia suhteessa kolmansiin lisää ensinnäkin EBUn ja sen jäsenten vertikaalisen integraation taso, sillä jäsenet eivät ole ainoastaan oikeuksien ostajia, vaan myös televisiotoiminnan harjoittajia, jotka lähettävät ohjelmia, joihin ovat ostaneet oikeudet, ja toiseksi EBUn maantie-

teellinen kattavuus, sillä sen jäsenet välittävät televisiolähetyksiä kaikissa Euroopan unionin maissa. Tästä seuraa, että kun EBU hankkii kansainvälisen urheilutapahtuman lähetysoikeudet, kyseisen tapahtuman lähetysoikeuksien käyttäminen periaatteessa automaattisesti estetään kaikilta EBUun kuulumattomilta toimijoilta. Tilanne näyttää sitä vastoin olevan erilainen silloin, kun urheilutapahtumien lähetysoikeudet hankkii välittäjä, joka ostaa nuo oikeudet myydäkseen niitä edelleen, tai kun lähetysoikeudet ostaa viestintäalan yritysryhmä, johon kuuluu toimijoita vain joistakin jäsenvaltioista, sillä tällainen yritysryhmä yleensä neuvottelee muiden jäsenvaltioiden toimijoiden kanssa myydäkseen nuo oikeudet. Tässä tapauksessa muilla toimijoilla on siitä huolimatta, että lähetysoikeudet on ostettu yksinoikeudella, yhä mahdollisuus neuvotella näiden oikeuksien hankkimisesta omille markkinoilleen.

68 Kaikkien näiden tietojen — nimittäin markkinarakenne, EBUn asema eräiden kansainvälisten urheilutapahtumien markkinoilla sekä EBUn ja sen jäsenten vertikaalisen integraation taso — valossa on tutkittava, mahdollistaako järjestely Eurovisio-oikeuksien myöntämisestä kolmansille noihin kolmansiin kohdistuvien kilpailua rajoittavien vaikutusten kompensoimisen ja siten sen estämisen, että poistetaan niiden aiheuttamaa kilpailua.

69 Ennen tämän kysymyksen tutkimista on huomattava, että riidanalaisesta päätöksestä (erityisesti 106—108 perustelukappaleesta) käy ilmi, että kun komissio riidanalaisen päätöksen 103 ja 104 perustelukappaleessa päättelee (ks. edellä 55 ja 56 kohta), että Eurovisio-järjestelmästä johtuvia kilpailua rajoittavia vaikutuksia kompensoivat alilisenssejä koskevat säännöt, se viittaa koko Eurovisio-oikeuksien myöntämistä kolmansille koskevaan järjestelyyn, joka käsittää alilisenssijärjestelyn ja alilisenssisäännöt (ks. edellä 18 kohta). Koska kantajat kuitenkin ovat maksuttomia televisiokanavia, ainoastaan alilisenssijärjestely voi tasoittaa niihin kohdistuvia kilpailunrajoituksia. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi koskee vain tätä järjestelyä.

70 Komissio toteaa riidanalaisen päätöksen 107 perustelukappaleessa, että alilisenssijärjestelyn mukaan "EBU ja sen jäsenet sitoutuvat tarjoamaan yleis-

radiotoiminnan harjoittajille, jotka eivät ole EBUn jäseniä, mahdollisuuden hyödyntää yhteisten neuvottelujen kautta hankittuja Eurovision urheiluohjelmia kattavasti — — ". Komission mukaan "vuoden 1993 järjestely takaa kolmansille oikeudet yhteisesti hankittujen Eurovision urheiluohjelmien suoriin ja nauhoitettuihin lähetyksiin". Lisäksi riidanalaisen päätöksen 28 perustelukappaleessa todetaan tältä osin, että "EBUun kuulumattomilla toimijoilla on merkittävä mahdollisuus hyödyntää käyttämättömiä oikeuksia eli mahdollisuuksia sellaisten urheilutapahtumien lähettämiseen, joita EBUn jäsen ei lähetä lainkaan tai joista lähetetään vain osa".

71 On huomattava, että — kuten riidanalaisen päätöksen liitteestä I käy ilmi — alilisenssijärjestelyssä, jota sovelletaan maksuttomiin televisiokanaviin, säädetään alilisenssien myöntämismahdollisuudesta sekä suorien että nauhoitettujen lähetysten osalta. Alilisenssien myöntämismahdollisuus koskee suorien lähetysten (liitteessä I olevan IV kohdan 1 alakohta) osalta ainoastaan jäännöslähetyksiä eli lähetyksiä sellaisista kilpailuista tai kilpailujen osista, joita ei ole varattu EBUn jäsenten suoraan lähetykseen, koska "tapahtuma katsotaan välitetyksi suorana lähetyksenä, jos suurin osa tapahtuman muodostavista tärkeimmistä kilpailuista lähetetään suoraan" (liitteessä I olevan IV kohdan 1.3 alakohta). Näin ollen jo se, että yksi EBUn jäsen varaa itselleen oikeuden suoraan lähetykseen suurimmasta osasta tapahtuman kilpailuja, saa aikaan sen, että tämän jäsenen kanssa samoilla markkinoilla kilpailevilta EBUun kuulumattomilta toimijoilta evätään alilisenssi suoraan lähetykseen koko tämän tapahtuman osalta, myös tämän tapahtuman sellaisten kilpailujen osalta, joita EBUn jäsen ei lähetä suorana.

72 SIC:n ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin antamista vastauksista käy ilmi, että portugalilainen julkisoikeudellinen toimija (RTP — Radiotelevisão Portuguesa, SA; jäljempänä RTP), joka on EBUn jäsen, kieltäytyi edellä mainitun säännön nojalla myymästä SIC:lle alilisenssiä vuoden 1994 jalkapallon maailmanmestaruuskilpailujen suoriin lähetyksiin, myös niiden otteluiden osalta, joita RTP ei aikonut lähettää, sillä perusteella, että RTP aikoi välittää suorana lähetyksenä suurimman osan tuon tapahtuman otteluista, eli 47 ottelua 52 ottelusta.

73 Vaikka syistä, jotka liittyvät siihen, että urheilutapahtumien televisiointioikeudet on myönnetty yksinoikeudella, ja oikeuksien taloudellisen arvon säilyttämiseen liittyvistä syistä (ks. edellä 60 kohta) osoittautuisikin välttämättömäksi, että EBUn jäsenet varaavat itselleen EBUn hankkimien ohjelmien suorat lähetykset, mikään näistä syistä ei kuitenkaan voi oikeuttaa sitä, että ne voisivat ulottaa tämän varausoikeuden kaikkiin samaan tapahtumaan kuuluviin kilpailuihin, vaikka niillä itsellään ei ole aikomusta välittää kaikkia näitä kilpailuja suorana lähetyksenä.

74 Lisäksi alilisenssijärjestelyn (jota sovelletaan maksuttomiin kanaviin) ja alilisenssisääntöjen (joita sovelletaan maksullisiin kanaviin) soveltamisesta yhdessä seuraa, että vaikka EBUn jäsen lähettää vähemmän kuin suurimman osan tietyn urheilutapahtuman kilpailuista, mutta kuitenkin lähettää osan tämän urheilutapahtuman kilpailuista maksullisella kanavallaan, EBUun kuulumaton toimija voi saada oikeuden vain nauhoitettuihin lähetyksiin, jollei se itse ole maksullinen kanava — missä tapauksessa se voi alilisenssisääntöjen nojalla ostaa alilisenssit suoriin lähetyksiin kilpailuista, jotka ovat samoja tai vastaavia kuin EBUn jäsenen lähettämät kilpailut.

75 Niin ollen — ja kuten ilmenee asiakirja-aineistosta, erityisesti kirjeenvaihdosta M6:n ja Groupement de radiodiffuseurs français de l'union européenne de radio-télévisionin (GRF) välillä sekä SIC:n ja RTP:n välillä — EBUun kuulumattomilla toimijoilla oleva mahdollisuus merkittävimpien urheilutapahtumien välittämiseen suorana lähetyksenä on tehoton siltä osin kuin EBUn jäsenet voivat joko itse välittää tapahtumat suorina lähetyksinä taikka käyttää alilisenssijärjestelyn nojalla varausoikeutta myös sellaisten tapahtumien osalta, joita ne eivät aio välittää suorana lähetyksenä.

76 Nämä rajoitukset ovat sitäkin merkittävämpiä, koska kuten nyt esillä olevasta oikeudenkäyntiasiasta käy ilmi, yleensä ainoastaan suoralla lähetyksellä on todellista intressiä kantajille, jotka ovat maksuttomia yleiskanavia, joilla on valtakunnallinen peittoalue, koska televisiolähetykset urheilukilpailuista — ainakin tärkeimmistä niistä — voivat saada suuren katsojakunnan ja siten kattaa

taloudelliset kustannuksensa vain, jos kilpailutulokset eivät ole tiedossa eli vain jos lähetys välitetään suorana. Urheilutapahtumien välittämisellä nauhoitettuina lähetyksinä ei sitä vastoin ole todellista taloudellista intressiä kantajien kaltaisille yleiskanaville, joiden rahoitus riippuu yksinomaan lähetysten mainos- ja sponsorituloista.

77 Näitä rajoituksia lisäävät vielä — ainakin Ranskan osalta, jossa useat televisiokanavat ovat EBUn jäseniä — eräät käytännön kysymykset, jotka vaikeuttavat EBUun kuulumattomien toimijoiden mahdollisuuksia sekä ostaa alilisenssejä "suoraan" että ostaa huutokaupalla sellaisia EBUn oikeuksia, joita sen jäsenet eivät ole käyttäneet (tämä oli tilanne Sydneyn olympialaisten televisiolähetysoikeuksien osalta Ranskan televisiossa). Nämä vaikeudet liittyvät pääasiassa siihen, että EBUun kuulumattomilla televisiokanavilla ei ole riittävän hyvissä ajoin käytössään tietoja, joita ne tarvitsevat yhtäältä ottaakseen käyttöön urheilutapahtumien televisiolähetyksiin tarvittavat tekniset välineet ja toisaalta mukauttaakseen ohjelmistonsa ja yleisöviestintänsä niin, että ne voivat houkutella niin suuren katsojakunnan, että investointi on perusteltu.

78 Niinpä sen jälkeen kun M6 oli 18.1.1996 päivätyllä kirjeellään pyytänyt, että sille ilmoitettaisiin ne (heinäkuun 1996) Atlantan olympialaisten tapahtumat, jotka se voisi lähettää, GRF ilmoitti sille vasta 7.6.1996 käydyissä keskusteluissa hyvin epämääräisin sanamuodoin, että EBUn ranskalaiset jäsenet aikoivat välittää olympialaisista suoraa lähetystä 15 tuntia päivässä ja näin ollen M6:n oikeus välittää suoria lähetyksiä "voisi mahdollisesti koskea harvalukuisia jalkapallo-otteluita tai vähemmän kiinnostavia kilpailuja, kuten softball".

79 Kaiken edellä todetun perusteella on ensimmäiseksi tehtävä se johtopäätös, että — vastoin komission väitettä — alilisenssijärjestely ei takaa sitä, että sellaiset suorien lähetysten lähetysoikeudet, joita EBUn jäsenet eivät käytä, asetetaan niiden kilpailijoiden käytettäviksi.

80 On todettava, että myös mahdollisuuteen hankkia alilisenssejä nauhoitettujen lähetysten välittämiseen tapahtumista tai lyhennelmien toimittamiseen niistä kohdistuu useita rajoituksia, minkä lisäksi on muistettava, että tällaisilla lähetystavoilla on vähäistä intressiä maksuttomille yleiskanaville, joilla on valtakunnallinen peittoalue. Ensinnäkään sellaisia kilpailuja, joiden lähetysoikeudet EBU on ostanut, ei saa lähettää kuin aikaisintaan 1 tunnin kuluttua tapahtuman tai päivän viimeisen kilpailun päättymisestä (1 tunnin sulkuaika), ei kuitenkaan koskaan ennen klo 22.30 paikallista aikaa. Toiseksi kantajien asiakirjavihkoon liittämistä asiakirjoista käy ilmi, että todellisuudessa EBUn jäsenet ainakin niissä maissa, joissa kantajat toimivat, asettavat vieläkin rajoittavampia ehtoja muun muassa sulkuaikojen ja ohjelmien toimituksellisen käsittelyn osalta.

81 Nyt kyseessä olevassa järjestelyssä säädetään lopuksi EBUun kuulumattomien toimijoiden mahdollisuudesta ostaa lähetysoikeudet ns. "News Access" -uutisreportaaseihin (kaksi lähetystä tapahtumaa tai kilpailupäivää kohden, 90 sekuntia kumpikin). Kuten kantajat ovat huomauttaneet, tämä mahdollisuus kuitenkin taataan niille niissä maissa, joissa ne toimivat, aina alilisenssijärjestelystä riippumatta. Espanjassa ja Portugalissa oikeus lähettää lyhennelmiä urheilutapahtumista yleisölle tiedottamista varten on taattu osana perustuslaillista oikeutta tietoon. Ranskassa tämä mahdollisuus perustuu ranskalaisten televisiokanavien välillä sovellettaviin menettelytapasääntöihin.

82 Vastauksena ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kysymyksiin siitä, mitä sellaisia tietoja komissiolla oli käytettävissään, joiden perusteella se katsoi, että Eurovisio-oikeuksien myöntämistä kolmansille koskeva järjestely, joka on ollut maksuttomien televisiokanavien osalta voimassa vuodesta 1993, antaa "myös muille kuin jäsenille kattavat käyttöoikeudet suoriin ja nauhoitettuihin lähetyksiin kohtuullisin ehdoin", komissio liitti asiakirja-aineistoon EBUn laatiman luettelon, jossa luetellaan 13.5.1997 mennessä myönnetyt alilisenssit. Luettelon tiedot eivät kuitenkaan millään tavoin vahvista niitä väitteitä, joita komissio ja

EBU ovat esittäneet Eurovisio-oikeuksien myöntämistä kolmansille koskevasta järjestelystä, vaan päinvastoin kumoavat ne. Näistä tiedoista käy nimittäin ilmi, että vaikka joissakin maissa — kuten Alankomaissa, Ruotsissa ja Norjassa — EBUn jäsenet näyttävät myöntävän alilisenssejä kilpaileville televisiokanaville, toisissa jäsenvaltioissa alilisenssejä sitä vastoin myönnetään yhä hyvin vähän; eli alilisenssejä myönnetään vain alueellisille televisiokanaville, jotka toimivat hyvin kapeilla markkinoilla, kuten Espanjassa (tämän vahvistaa lisäksi RTVE:n väliintulonsa yhteydessä toimittama alilisenssiluettelo); tai myönnetään alilisenssejä, jotka rajoittuvat pitkälti lyhennelmien lähettämiseen kilpailuista tiedotustarkoituksessa ("News Access"), kuten Italiassa tai Saksassa. Ranskan ja Portugalin osalta, joissa kantajista kaksi toimii, ei ole mainittu yhtään alilisenssiä.

83 Kaikista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käytettäviksi asetetuista tiedoista seuraa näin ollen, että — vastoin sitä, mitä komissio on katsonut riidanalaisessa päätöksessä — alilisenssijärjestely ei takaa EBUn jäsenten kilpailijoille riittäviä oikeuksia urheilutapahtumien lähetysoikeuksiin, jotka EBUn jäsenillä on käytettävissään siksi, että ne osallistuvat tähän ostoryhmittymään. Tämä järjestely ei sen paremmin säännöstensä kuin täytäntöönpanonsakaan puolesta — joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta — mahdollista sitä, että EBUn jäsenten kilpailijat voisivat hankkia alilisenssejä käyttämättömien Eurovisio-oikeuksien suoriin lähetyksiin. Todellisuudessa järjestely mahdollistaa alilisenssien hankkimisen ainoastaan lyhennelmien lähettämiseksi kilpailuista hyvin tiukoin ehdoin.

84 Tätä päätelmää ei kumoa EBUn väite siitä, että se, ettei Eurovisio-oikeuksien myöntämistä kolmansille koskevaan järjestelyyn sisältyvää oikeutta saattaa asia välimiesmenettelyyn ole käytetty, todistaisi järjestelyn toimivan hyvin. Ensinnäkään tämä väite ei pidä paikkaansa, sillä SIC:n ja RTP:n välillä käydystä kirjeenvaihdosta käy ilmi, että nämä yritykset ovat turvautuneet välimiesmenettelyyn ainakin kysymyksessä, joka koski alilisenssin ostamista vuoden 1994 jalkapallon maailmanmestaruuskilpailuihin. Lisäksi nyt kyseessä olevaan järjestelyyn sisältyy välimiesmenettely ainoastaan alilisenssin käyttömaksua koskevan riidan osalta, mikä merkitsee sitä, että osapuolet turvautuvat välimiesmenettelyyn vain, jos kaikista muista käyttöehdoista on sovittu (ks. riidanalaisen päätöksen liitteessä I olevan IV kohdan 5.1 alakohta ja liitteessä II oleva iii kohta). Näin ollen se, että tätä menettelyä ei ole käytetty, ei voi osoittaa sitä, että alilisenssijärjestely antaisi tosiasiallisesti mahdollisuuden käyttää EBUn hankkimia ohjelmia.

85 Kaikesta edellä todetusta seuraa, että komissio on tehnyt ilmeisen arviointivirheen EY 81 artiklan 3 kohdan b alakohdan soveltamisessa päätellessään, että vaikka oletetaan, että on olemassa tuotemarkkinat, jotka koskevat vain eräitä merkittäviä kansainvälisiä urheilutapahtumia, alilisenssijärjestelyllä taataan EBUn jäsenten kanssa kilpaileville kolmansille mahdollisuus käyttää Eurovisio-oikeuksia ja että näin ollen voidaan estää se, että poistetaan kilpailu näillä markkinoilla.

86 Koska se seikka, että komissio tekee yksittäistapausta koskevan poikkeuslupapäätöksen, edellyttää sitä, että yritysten välinen sopimus tai yritysten yhteenliittymän päätös täyttää kaikki neljä EY 81 artiklan 3 kohdassa mainittua edellytystä, ja koska poikkeuslupa on evättävä, jos jokin näistä neljästä edellytyksestä ei täyty (ks. mm. yhdistetyt asiat 56/64 ja 58/64, Consten ja Grundig v. komissio, tuomio 13.7.1966. Kok. 1966, s. 429, 501, Kok. Ep. I, s. 275 ja asia T-17/93, Matra Hachette v. komissio, tuomio 15.7.1994, Kok. 1994, s. II-595, 104 kohta), riidanalainen päätös on kumottava ilman, että on tarpeen lausua muista kanneperusteista tai käsitellä kantajien asioissa T-216/00 ja T-300/00 esittämiä asiakirjojen esittämistä koskevia vaatimuksia.

Oikeudenkäyntikulut

87 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.

88 Koska komissio on hävinnyt asian ja kantajat sekä asiassa T-300/00 väliintulijana oleva RTI ovat vaatineet oikeudenkäyntikulujensa korvaamista, komissio vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan sekä velvoitetaan korvaamaan kantajien ja RTI:n oikeudenkäyntikulut. Koska väliintulijana asiassa T-299/00 oleva DSF ei ole vaatinut komission velvoittamista korvaamaan sen oikeudenkäyntikuluja, se vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

89 Koska Antena 3 on vaatinut, että väliintulijoina asiassa T-216/00 olevat EBU ja RTVE velvoitetaan korvamaan väliintuloistaan aiheutuneet oikeudenkäyntikulut, EBU ja RTVE on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan sekä korvaamaan Antena 3:lle niiden väliintuloista aiheutuneet oikeudenkäyntikulut. Koska M6 ja SIC ovat vaatineet, että väliintulijana asioissa T-185/00 ja T-300/00 oleva EBU velvoitetaan korvamaan väliintuloistaan aiheutuneet oikeudenkäyntikulut, EBU on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan sekä korvaamaan M6:lle ja SIC:lle sen väliintuloista aiheutuneet oikeudenkäyntikulut. Koska Telecinco ei ole vaatinut väliintulijoina asiassa T-299/00 olevien EBUn tai RTVE:n velvoittamista korvaamaan sen oikeudenkäyntikuluja, nämä vastaavat kyseisessä asiassa ainoastaan omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(laajennettu toinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) EY 81 artiklan soveltamisesta 10 päivänä toukokuuta 2000 tehty komission päätös 2000/400/EY (IV/32.150 — Eurovisio) kumotaan.

2) Komissio vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan ja velvoitetaan korvaamaan kantajien ja väliintulijana olevan Reti Televisive Italiane Spa:n oikeudenkäyntikulut.

3) **DSF Deutsches SportFernsehen GmbH vastaa väliintulostaan aiheutuneista oikeudenkäyntikuluistaan.**

4) **Väliintulijana oleva Union européenne de radio-télévision vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan ja velvoitetaan korvaamaan Métropole télévision SA:lle, Antena 3 de Televisión, SA:lle ja SIC — Sociedade Independente de Comunicação, SA:lle sen väliintuloista aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.**

5) **Väliintulijana oleva Radiotelevisión Española vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan ja velvoitetaan korvaamaan Antena 3 de Televisión, SA:lle sen väliintulosta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.**

6) **Gestevisión Telecinco, SA vastaa oikeudenkäyntikuluistaan, jotka sille ovat aiheutuneet Union européenne de radio-télévisionin ja Radiotelevisión Españolan väliintuloista.**

Moura Ramos Tiili Pirrung

Mengozzi Meij

Julistettiin Luxemburgissa 8 päivänä lokakuuta 2002.

H. Jung

kirjaaja

R. M. Moura Ramos

laajennetun toisen jaoston puheenjohtaja